

19.

Landskapsstyrelsens framställning till Ålands landsting med
förslag till landskapets årsstater för år 1972. (Nr 38-39/1972).

PROGNOSER ANGÅENDE SOCIAL- OCH HÄLSO-
VÅRDEN I STATSFÖRSLAGET FÖR ÅR 1972.

S o c i a l s k y d d .

Socialskyddspolitikens uppgiftsfält anses omfatta de strävanden och åtgärder, som avser att garantera olika samhällsgrupper, familjer och individer, en skälig levnadsstandard, social trygghet och trivsel. Utgiftsvolymen för detta uppgiftsområde har från år 1964 till år 1970 vuxit med cirka 20 %, vilket motsvarar igenomsnittlig årlig tillväxthastighet om 4 %.

De förändringar, som inträffat i befolkningens åldersstruktur är av stor vikt för målsättningen för den framtida utvecklingen av socialskyddssystemet. Man måste för den skulle anse det erforderligt att sträva till att på lång sikt förutse sådana förändringar, som kommer att inträffa i befolkningens ålders- och socialstruktur och utveckla planerna på utbudet av socialskyddsförmåner utgående därifrån.

Då man inom socialskyddspolitikerna ända fram till de senaste åren särskilt utvecklat pensionsskyddet har man för avsikt att i framtiden fästa större uppmärksamhet vid utjämningen av familjekostnaderna och boendekostnaderna samt vid utvecklandet av hygieniska och sociala förhållandena på arbetsplatserna. Dessutom anser man det vara erforderligt att sträva till att koordinera bostadspolitikerna samt socialskydds- och hälsovårdspolitikerna så, att det är möjligt att nå national-ekonomiskt fördelaktiga helhetslösningar, då det nuvarande behovet av anstaltstjänster både inom social- och hälsovård även är beroende av bostadsbristen. Detta förutsätter att socialpolitiska synpunkter och hälsovårdssynpunkter mer än tidigare betonas i bostadspolitikerna.

Socialvårdens ställning såsom socialpolitikerna medel i sista hand har lett till att socialvårdsåtgärderna till stor del fastställts i enlighet med följderna av andra samhällspolitiska och socialpolitiska åtgärder. Avsikten är att under den ekonomiska planeringsperioden inom socialvården överföra tyngdpunkten till den öppna vården och

till förebyggande verksamhet. Samtidigt har man för avsikt att utveckla socialvården i riktning mot en impulsgivande, anpassande och rehabiliterande samhällsverksamhet.

De åtgärder som avser utvecklingen av den öppna vården kommer att under planeringsperioden ha en viktig ställning i nästan alla socialvårdens uppgifter. Särskilt gäller detta vården av missbrukare av berusningsmedel och vården av sådana som behandlats med stöd av lagen om lösdrivare, vården av barn och unga samt vården av psykiskt efterblivna. Produktionen av förebyggande sociala tjänster och sociala tjänster som berör öppna vården kommer att under den ekonomiska planeringsperioden effektivieras och koordineras främst inom ramen för det hälsovårdssystem, som förutsättes i förslaget till lagen om folkhälsoarbete.

Utgifter för vissa socialskydd åren 1970-76, milj. mk.

	1970 bokslut	1976 ek.pl.		1970 bokslut	1976 ek.pl.
Förvaltning	10	16			
Ålderdom o. invaliditet	459	267	Bekämpande av missbruk av berusningsm. o. vård	17	18
Familj o barn	460	625			
Vård av psykiskt efterblivna	56	83	Annat soc. skydd	24	31
	<u>985</u>	<u>991</u>		<u>41</u>	<u>49</u>

Förvaltning.

I riket strävar man till att utveckla socialskyddets förvaltning och kommer att under planeringsperioden justera omfattningen av och organisationen av social- och hälsovårdsministeriets verksamhetsområde.

Koordineringen av pensionssystemen håller som bäst på att undersökas av en kommitté och en av pensionsanstalten tillsatt kommission förbereder för sin del ett förslag till att pensionsavgörandena överförs från folkpensionsanstalten till distriktsförvaltningen. Utveck-

lingen i pensionsärendenas förvaltning beror enligt social- och hälsovårdsministeriets uppfattning samt utredande av folkpensionsanstaltens ställning och uppgift i betydande grad på ordnandet av de inbördesförhållanden mellan förtjänstpensions- och folkpensionssystemen. De två nämnda pensionssystemen borde på ett ändamålsenligt sätt kunna fogas in i varandra och i samband därmed borde även organisationssidan av pensionsärendena utredas. Under den ekonomiska planeringsperioden strävar man till att effektivisera socialstyrelsens verksamhet genom att fästa särskild uppmärksamhet vid utvecklandet av planering och redovisning samt genom att effektivisera utbildnings- och informationsverksamheten. Under översiktsperioden kommer behovet av och möjligheterna att effektivisera det särskilda informationssystem, som betjänar socialvården, att bli föremål för utredning.

Olycksfall i arbete och arbetarskydd.

Ökningen av antalet olycksfall i arbete och yrkessjukdomar som ändringen av näringsstrukturen och yrkenas mekanisering för med sig samt utvidgningen av tillämpningsområdet för arbetsskyddslagstiftningen, har aktualiserat en justering av den materiella lagstiftningen om yrkesinspektion. Man håller som bäst på att utreda om arbetsskyddets utvecklande förutsätter att en särskild arbetsskyddsstyrelse borde inrättas och om arbetsskyddsärendena skulle centraliseras till att omhändertas av denna styrelse. Vidare borde särskilt möjligheterna att utveckla den kommunala yrkesinspektionen på kommunala planet beaktas.

Ålderdom och invaliditet.

Vårt åldrings- och invaliditetspensionsskydd består av folkpensionssystemet och förtjänstpensionssystemet, av vilket det sistnämnda består av flere delsystem. Under översiktsperioden kommer förtjänstpensionssystemets andel av de totala pensionsutgifterna att relativt kraftigt öka medan folkpensionssystemets andel på motsvarande sätt minskar.

lingen i pensionsärendenas förvaltning beror enligt social- och hälsovårdsministeriets uppfattning samt utredande av folkpensionsanstaltens ställning och uppgift i betydande grad på ordnandet av de inbördesförhållanden mellan förtjänstpensions- och folkpensionssystemen. De två nämnda pensionssystemen borde på ett ändamålsenligt sätt kunna fogas in i varandra och i samband därmed borde även organisationssidan av pensionsärendena utredas. Under den ekonomiska planeringsperioden strävar man till att effektivera socialstyrelsens verksamhet genom att fästa särskild uppmärksamhet vid utvecklandet av planering och redovisning samt genom att effektivera utbildnings- och informationsverksamheten. Under översiktsperioden kommer behovet av och möjligheterna att effektivera det särskilda informationssystem, som betjänar socialvården, att bli föremål för utredning.

Olycksfall i arbete och arbetarskydd.

Ökningen av antalet olycksfall i arbete och yrkessjukdomar som ändringen av näringsstrukturen och yrkenas mekanisering för med sig samt utvidgningen av tillämpningsområdet för arbetsskyddslagstiftningen, har aktualiserat en justering av den materiella lagstiftningen om yrkesinspektion. Man håller som bäst på att utreda om arbetsskyddets utvecklande förutsätter att en särskild arbetsskyddsstyrelse borde inrättas och om arbetsskyddsärendena skulle centraliseras till att omhändertas av denna styrelse. Vidare borde särskilt möjligheterna att utveckla den kommunala yrkesinspektionen på kommunala planet beaktas.

Ålderdom och invaliditet.

Vårt åldrings- och invaliditetspensionsskydd består av folkpensionssystemet och förtjänstpensionssystemet, av vilket det sistnämnda består av flere delsystem. Under översiktsperioden kommer förtjänstpensionssystemets andel av de totala pensionsutgifterna att relativt kraftigt öka medan folkpensionssystemets andel på motsvarande sätt minskar.

Då folkpensionsanstaltens finansieringssituation enligt gjorda beräkningar ända fram till år 1978 försämrats, torde man icke under planeringsperioden kunna göra några väsentliga förbättringar i folkpensionssystemet, såvida icke anstaltens inkomster på motsvarande sätt ökar. Efter den ändring i sjömanspensionssystemet, som trädde ikraft från och med början av år 1971, är några ändringar som påverkar pensionsskyddets nivå icke längre att vänta.

Lantbruksföretagarnas pensionssystem torde komma att utvecklas samtidigt med att ändringar görs i lagar om arbetspension och på ett motsvarande sätt.

Under den ekonomiska planeringsperioden har man för avsikt att igångsätta en koordinering av pensionssystemen, varvid främsta mål avses vara sambandet av stadgandena angående olika arbets- och tjänsteförhållanden i samma lag, antingen helt och hållet eller åtminstone de som berör grundpensionen. Samtidigt blir man tvungen att på nytt justera gränsdragningen till folkpensionen. Redan i början av den ekonomiska planeringsperioden borde man utreda möjligheterna att förbättra de personers ställning, som blivit utanför familjepensions- och andra pensionsskydd samt omorganisera de inkomsters, som inverkar på folkpensionens stöddel och de s.k. privilegierade inkomsternas ställning, så att den blir ändamålsenligare och mer opartisk än för närvarande.

I syfte att minska kostnaderna för anstaltsvård strävar man inom den kommunala åldringsvården till att effektivisera den öppna vården samt tillöka planmässigheten i produktion av åldringsbostäder. Överförandet av ansvaret för vården av långvarigt sjuka till medicinalmyndigheterna, kommer under planeringsperioden att bli föremål för övervägande. Under planeringsperioden borde man sträva till att kommunerna för sin del skulle uppgöra en totalplan för ordnandet av åldringsvården på ett ändamålsenligt sätt.

Invalidevården kommer att utvecklas genom delreformer. I syfte att sysselsätta invalider har skyddad arbetsverksamhet från och med början av år 1971 fogats till lagen om invalidevård. Ett förslag till lag om ändring av lagen om invalidevård har angivits så att med början från år 1972 bl.a. vägledning, träning till anpassning och arbete samt näringsrådgivning skulle räknas till invalidevård. Social- och hälsovårdsministeriet strävar till att utveckla invalidernas hjälpmedelvård så att invalidiserade personer oberoende av sin skada avgiftsfritt och med enkla administrativa medel skall kunna ges sedvanliga medicinskt motiverade hjälpmedel. De ändringar som redan gjorts och de som ännu skall göras torde dock förutsätta att lagen totalförnyas under planeringsperioden. Förberedelserna på denna reform har redan påbörjats.

Familj och barn.

Tyngdpunkten i utgiftsgruppen familj och barn kommer under planeringsperioden att vila på tillfredsställandet av efterfrågan på olika slag av tjänster som hör ihop med öppna vården, särskilt med barndagvård, hemvård och uppfostningsrådgivningsbyråer och på sammanfogandet av dessa tjänster med de tjänster, som erbjuds av de hälsovårdscentraler som enligt den kommande lagen om folkhälsoarbetet, skall ordnas.

Uttjämningen av familjekostnaderna har på social- och hälsovårdsministeriets förvaltningsområde utförts främst med hjälp av barnunderstöd av olika slag, såsom moderskapsunderstöd, familjebidrag, barnbidrag och specialbarnbidrag. Uttjämningen av familjekostnaderna kan förutom i form av barnunderstöd göras i form av gratistjänster och skattesänkningar. Främst med tanke på obemedlade och mindre-bemedlade familjers ställning borde ske en koordinering av socialbidragssystemet med beskattningsförfarandet, således en utjämning

av familjekostnaderna mellan familjer som hör till olika inkomstklasser. Härvid borde man överväga att ersätta de skatteavdrag, som beviljas på sociala grunder med förmåner som ges i form av socialbidrag och - försäkring. Boendestödet till familjer med barn utgör för närvarande en viktig del av systemet för utjämning av familjekostnaderna. Om boendestödet utsträcks till att omfatta familjer med ett barn kommer utgifterna för boendestöd att öka.

Inom vården av barn och unga har man främst för avsikt att öka utbudet på tjänster främst betr. hemvårdsverksamheten, barndagvården och uppfostringsrådgivningsverksamheten. Under planeringsperioden strävar man till att effektivera och samtidigt utvidga den kommunala hemvårdsverksamheten till en form av social service, som avser alla. Tyngdpunkten i hemhjälpverksamhetens utveckling kommer enligt social- och hälsovårdsministeriet under de närmaste åren tydligen att vila på en hemvårdsverksamhet, som ansluter sig till den öppna vården av äldre.

Ordandet av barndagvården är ett av de närmaste åren centrala problem. Ökande av dagvårdstjänsterna anses vara en viktig uppgift. Enligt social- och hälsovårdsministeriets uppfattning måste man betrakta såsom ett primärt mål att tillfredsställa av den nödiga efterfrågan då det gäller barn, som på grund av försörjarens förvärvsarbete, sjukdom eller annan omständighet är i fara att bli utan den vård de behöver.

En av de centrala frågorna inom barnvården under den ekonomiska planeringsvården är också effektiveringen av ledningen och övervakningen av barnhem och barnens placering i privathem samt omorganiseringen av skolhemsverksamheten. Man strävar att utveckla nivån i statens skolhem bl.a. genom ändringar av personalstrukturen. Särskild uppmärksamhet fäster man dessutom vid utvecklandet av folkskol- och yrkesutbildningsverksamheten och vid ordandet av eftervården. Sam-

tidigt strävar man till att inskränka anstaltsvården och att öka åtgärderna inom den öppna vården bl.a. med hjälp av uppfostrings- rådgivningsbyråer.

Vård av psykiskt utvecklingsstörda.

Avsikten är att under planeringsperioden utveckla såväl anstalts- vården som den öppna vården av psykiskt utvecklingsstörda så att man förutom grundvård och medicinsk rehabilitering effektivt kan handha specialundervisning och social rehabilitering. Man strävar till att fortsätta byggandet av anstalter för psykiskt utvecklingsstörda så att man i de delar av riket där bristen på vårdplatser ännu är stor, snabbt kan få anstaltsplatser för svårskötta psykiskt efterblivna. Dessutom strävar man till att öka antalet undersöknings- och observationsplatser så att alla psykiskt utvecklingsstörda kan bli vederbörligen undersökta och vård- och rehabiliteringsplaner skall kunna uppgöras för dem och att förutsättningar samtidigt skall kunna skapas för den vård och rehabilitering som sker i form av öppen vård.

Anstaltplanernas dimensionering förutsätter att den öppna vårdens tjänster utvecklas enligt behov. Avsikten är att få till stånd lokala och regionala totalplaner för den öppna vården, i vilka skall beaktas tillbudsstående tjänster inom den allmänna social- och hälsovården samt inom undervisningsväsendet. Specialundervisningen för psykiskt utvecklingsstörda, träning till arbete och den skyddade arbetsverksamheten strävar man till att utveckla så att de inlemmas i de allmänna tjänsterna.

Bekämpande av missbruk av berusningsmedel och vård av missbrukare.

Man avser att under den ekonomiska planeringsperioden fästa speciell uppmärksamhet vid effektiveringen av den öppna vården av missbrukare av berusningsmedel. A-klinikernas antal har man för avsikt att utöka. För att förbättra vården anser man att det borde finnas

fler stationer för vård med avbrott antingen i samband med A-kliniker-
na eller skilt för sig. Man bör likaså få till stånd ett ökat antal
ungdomsstationer, som med ekonomisk hjälp av stat och kommun hand-
har vården av missbrukare av berusningsmedel. För eftervården strävar
man till att få fler vårdhem samt vårdhem för bostadslösa alkoholister.

På grund av den ökade konsumtionen av alkoholdrycker och de olägen-
heter detta förorsakar, har det föreslagits att statsbidragen för
nykterhetsarbete och förhindrande av de olägenheter alkoholdryckerna
ger upphov till skulle utökas i statsverkspropositionen för år 1972.

H ä l s o v å r d .

Hälsovårdens utgiftsvolym har under åren 1964 - 1970 vuxit med i
medeltal 8 % i året. Av uppgiftsområdets utgifter används år 1971
c:a 10 procent för uppgiftsgruppen hälsovård och c:a 90 procent för
uppgiftsgruppen sjukvård.

Den snabba ökningen av kostnaderna för hälsovården, främst ökning-
en i sjukhuskostnaderna har blivit en betydande belastning för sam-
hället utan att man i takt med utvidgningen av sjukhusväsendet och
ökningen av sjukvårdstjänsterna skulle kunnat konstatera någon väsent-
lig förbättring i befolkningens allmänna hälsotillstånd eller någon
minskning av sjukligheten. På grund härav är det nödvändigt att vid-
taga sådana reformer inom sjukvården som avser att ändra strukturen
i efterfrågan och utbudet på tjänster, effektivera förvaltningen och
planeringen samt rationalisera bidragssystemet. Avsikten är sålunda
att under planeringsperioden genomföra en reform av arbetet för orga-
niserandet av folkhälsoarbetet, varigenom man strävar till att skapa
administrativa och ekonomiska förutsättningar för en planmässig ut-
veckling för det kommunala grundvårdssystemet. Man försöker därför
överföra tyngdpunkten i efterfrågan och utbudet på hälsovårdstjänster,

vid vilka sjukhusservicen för närvarande har en central ställning, till förebyggande hälsovård och öppen sjukvård. Samtidigt skapar man också förutsättningar för att ökningen i kostnaderna för hälsovård småningom skall bli långsammare.

Regeringens proposition med förslag till lagar angående nivelleringen av statsbidragen för sjukhus i enlighet med kommunernas ekonomiska bärkraft har överlåtits till riksdagen. Genom denna reform strävar man till att stävja den ekonomiska belastning som ordnandet av hälsovården leder till i kommuner med svag ekonomisk bärkraft samt även att få hälsovårdens olika serviceformer i en med tanke på statsbidrag likvärdig ställning, varvid utvecklingen i utbudet av tjänster av olika slag hellre borde vara beroende av behovet av tjänster än av kommunalekonomiska synpunkter.

Utgifterna för hälsovård åren 1970-76, milj. mk.

	1970	1976
	bokslut	ek.pl.
Förvaltning	6	6
Hälsovård	78	152
Sjukvård	<u>704</u>	<u>1094</u>
	788	1252

Förvaltning.

Under planeringsperioden har man för avsikt att i mån av möjlighet sträva till att utveckla koordineringen av utbudet på hälsovårds- och socialskyddstjänster mellan medicinalstyrelsen och socialstyrelsen.

Vad det egentliga sjukväsendet beträffar strävar man till att under den ekonomiska planeringsperioden reformera sjukvårdens distriktsförvaltning genom att bilda enhetliga sjukvårdskretsar. Genom denna reform tillsammans med den ovan nämnda reformen av arbetet på organiserandet av folkhälsoarbetet skulle man skapa bättre möjligheter än för närvarande att effektivt utnyttja de existerande sjukvårdsanstalterna och man skulle i väsentlig grad kunna öka möjligheterna för en

alltomfattande och planmässig utveckling av sjukhusvården och för ett samarbete som effektivare än tidigare skulle omfatta sjukhus av olika slag.

Reformen av arbetet på organiserandet av folkhälsoarbetet ställer under den ekonomiska planeringsperioden i synnerhet krav på att planeringen av hälsovårdens förvaltning effektiveras. Den lag om folkhälsoarbetet, som avgivits innebär att en lagstadgad planeringsplikt beträffande folkhälsoarbetet inrättas vid centralförvaltningen och på kommunal nivå. Detta kan man dock icke anse vara tillräckligt med beaktande av de krav en alltomfattande balanserad utveckling ställer. Det måste därför anses nödvändigt att planeringsuppgifter angående hälsovårdens förvaltning under planeringsperioden utvidgas att omfatta hela uppgiftsområdets hälsovård, så att arbetsfördelningen och fördelningen av resurser mellan hälsovårdens olika verksamhetssektorer skall kunna göras effektivare än för närvarande. Preliminära utvecklingsplaner som avser detta har redan uppgjorts av social- och hälsovårdsministeriet och man har för avsikt att genomföra dem sedan de planeringsskyldigheter som står i enlighet med lagen om folkhälsoarbetet trätt i kraft.

Hälsovård.

Till hälsovårdens viktigaste objekt hör blivande mödrar och nyfödda samt barn som ännu icke nått skolåldern. Dessutom ingår folkskoleelevernas hälsovård och tandvård i hälsovården. Under den ekonomiska planeringsperioden är den viktigaste uppgiften omorganisationen av det hälsovårdsarbete som sker genom kommunernas försorg och effektiveringen av detta arbete på det sätt förslaget till lag om folkskolelag förutsätter. Förutom de nuvarande hälsovårdstjänsterna skulle hälsovårdscentralerna inom ramen för den landsomfattande allmänna planeringen också utföra hälsovådsgivning och hälsoundersökningar, ordna också annan sjukvård än specialsjukvård, handha sjuktransporter

samt upprätthålla ett vidsträcktare arbete för bekämpande av tand-sjukdomar än för närvarande. Tyngdpunkterna i verksamheten skulle vila på de förebyggande åtgärderna och den öppna vården. Vid folkhälsovårdscentralerna borde uppmärksamheten främst fästas vid förbättrandet av hälsotillståndet hos befolkningen i arbetsför ålder och hos barn och ungdomar.

Den främsta strävan inom den kommunala hälsovården är att koncentrera hälsovårdens olika verksamhetsformer inom ramen för hälsovårdscentraler. Det kommunala hälsovårdsarbetet vad beträffar enskilda individer, med undantag av den sjukvård som leds av specialläkare, skulle överlåtas att skötas av hälsocentralerna. Under planeringsperioden har man för avsikt att inrikta statsbidragen särskilt på sådana kommunala investeringar, med vilkas hjälp hälsovårdscentralerna kan utvecklas. Systemet med hälsovårdscentraler har man för avsikt att utveckla så att det existerande systemet och de befintliga anstalterna i en så hög grad som möjligt skulle utnyttjas. Sålunda skulle större delen av de nuvarande allmänpraktiserande läkare ledda lokala sjukhusen komma att utgöra en del av hälsovårdscentralerna.

År 1972 skulle åtgärderna komma att inskränka sig till igångsättandet av verksamheten i enlighet med förslaget till lag om folkhälsoarbetet och förverkligande av administrativa omorganiseringar samt till igångsättandet av planeringen av både det landsomfattande och kommunala folkhälsoarbetet.

Vid uppskattningen av behovet av hälsovårdscentraler har man utgått från att en grundenhet skulle betjäna 10.000 - 13.000 personer. Det skulle finnas sammanlagt ca 450 sådana centraler av storleken en grundenhet, men genom sammanslagning av flere grundenheter till en funktionell enhet skulle de fungerande egentliga hälsovårdscentralernas antal vara ca 300. En betydande del av de kommande mottagningsutrymmena och vårdplatserna vid hälsovårdscentralerna finnes redan.

Ökande av nya vårdplatser borde ske inom ramen för den landsomfattande allmänna planen för folkhälsoarbetet.

Största delen av den personal som kommer att behövas vid hälsovårdscentralerna är redan i kommunernas tjänst. Då efterfrågan på hälsovårdstjänster fortfarande torde öka i önsenlig grad, främst om dessa tjänster i lag stadgas bli avgiftsfria borde antalet kommunalläkare kännbart kunna ökas under planeringsperioden.

Sjukvård.

Sjukvårdens viktigaste deluppgifter är vården av allmänna sjukdomar, sinnessjukdomar och tuberkulos. Målet för sjukvården är att utveckla den öppna vården, sjukhusens verksamhet och samarbetet sjukhusen emellan.

Då de lokala sjukhusen som leds av allmänpraktiserande läkare övergår till att bli en del av hälsovårdscentralerna, finns det större möjligheter att tidigare utveckla den öppna vården, då bl.a. hemsjukvården härvid kan ordnas effektivare än för närvarande. Det torde också komma att ändra strukturen i patientmaterial vid sjukhus ledda av specialläkare, så att den bättre än för närvarande motsvarar ändamålet med dessa sjukhus, då hälsovårdscentralernas uppgift bl.a. kommer att vara kanalisering av patienterna till vårdställen, som med tanke på arten och svårighetsgraden i deras sjukdomar är ändamålsenliga. Detta torde också delvis hjälpa upp situationen med kötryck vid bäddavdelningar och polikliniker vid sjukhus, som leds av specialläkare beroende på effektiviteten av den vård, som ges vid hälsovårdscentralerna.

Vad beträffar vården av allmänna sjukdomar har man för avsikt att under den ekonomiska planeringsperioden att vid lokala sjukhus som leds av allmänpraktiserande läkare endast förverkliga sådana byggnadsprojekt som inom ramen för den landsomfattande allmänna planen anses motiverade med tanke på byggande av hälsovårdscentralnätet.

I vården och bekämpande av psykiska sjukdomar är det viktigaste målet för utvecklingen ordnandet av en effektiv öppen vård genom att antalet mentalvårdsbyråer ökas. Likaså strävar man till att infoga rehabiliteringsverksamheten och skyddat arbete fastare än tidigare i mentalvårdsarbetet. Förutom mentalvårdsbyråer förorsakar också istandsättandet av de gamla A-sinnessjukhusen, vilket är nödvändigt med tanke på effektiveringen av vården, investeringsutgifter. Som en följd av den effektiviserade vården kan antalet vårdplatser under den ekonomiska planeringsperioden i någon mån minskas. Antalet vårdade patienter beräknas i någon mån öka som en följd av att vårdtiden i genomsnitt blivit kortare.

I vården av och arbetet för bekämpande av tuberkulos strävar man till att trygga den nuvarande gynnsamma utvecklingen. Det minskade antalet sjukdomsfall, de i genomsnitt lindrigare fallen, effektiveringen av vården och särskilt möjligheten att i högre grad ty sig till öppen vård är ägnade att minska efterfrågan på sanatorietjänster och vård dagarnas antal kommer att under den ekonomiska planeringsperioden alltjämt att minska. Avsikten är att använda den kapacitet som frigörs för vården av andra sjukdomar. Andra lungsjukdomar måste härvid anses stå främst, men också andra specialområden såsom inre sjukdomar, kan komma ifråga.

Avsikten är att under den ekonomiska planeringsperioden sträva till att effektivisera sjukvårdens totalplanering så, att den tillsammans med planeringen av folkhälsoarbetet och den statliga finansplaneringen skulle skapa förutsättningar för en alltomfattande planmässig utveckling av hälsovården.

Intresserade kan närmare studera prognoserna i statsförslaget i kansli II.

Till Ålands landsting

I Utvecklingsdelegationens Betänkande II med förslag till ekonomisk-politiskt program för åren 1972-76 framhålles i kap. 7.4.1.2 om färjtrafiken bl.a. följande

"Skärgårdsborna upplever det som en livsviktig fråga att färjtrafiken kontinuerligt förbättras. Förutom att vara en trivsel-fråga för Ortsbefolkningen är goda färjförbindelser ett villkor för att skärgårdens näringsliv skall kunna utvecklas. Avsaknaden av garantier för förbättrade förbindelser gör att skärgårdsborna finner sin situation otrygg. En fullständig planering av skärgårdskommunikationerna skulle därför bidra till att skapa tillförsikt angående investeringar i olika projekt, som sträcker sig längre fram i tiden. I rapporten från trafikundersökningen indelas färjtrafiken i skärgården i den nordöstra trafiken, d.v.s. trafiken på Vårdö, Kumlinge och Brändö, och i den sydöstra trafiken, d.v.s. trafiken på Föglö, Sottunga och Kökar. Under kommunrundan presenterades på Brändö en alternativ lösning till hur färjtrafiken i nordöstra skärgården kunde byggas ut i framtiden. Förslaget omfattades av samtliga mötesdeltagare både på Brändö och Kumlinge. Lösningen innebär i korthet att man med landsväg förenar Torsholma med Brändö-Fiskö-Åva, varvid m/s Kumlinge skulle trafikera rutten fasta Åland-Torsholma, och en landsvägsfärja rutten Åva-Jurmo-Osnäs. Genom detta arrangemang uppnås tätare turer och bekvämare ankomst- och avgångstider. Genom att sjöpassen förkortas, blir tidsvinsten större. De preliminära kostnadskalkylerna som uppgjorts stöder denna lösning".

I anledning av ovanstående har bland förslagen till handlingsprogram för åren 1972-76 i kap. 7.4.3 punkt 5 konstaterats:

"att vid planeringen av färjtrafiken beaktas det färdigt utarbetade alternativet för utbyggandet av trafiken i nordöstra skärgårdens trafik skyndsamt utarbetas, varvid trafiken österut bör ägnas särskild uppmärksamhet".

Angående byggandet av ett permanent färjfäste i Jurmo finns redan i motiveringen till budgeten för år 1968 (10 Ht:V:4) sagt att så skall ske.

Hänvisande till ovensagda samt det som för övrigt i nämnda betänkande sägs om färjtrafiken i nordöstra skärgården, föreslår undertecknad att landstinget,

måtte anslå 250.000 mk i 1972 års årsstat för permanent färjfäste i Jurmo samt anvisa 100.000 mk för att under 1972 färdigställa en fullständig plan för trafikens utbyggande åren 1973-1976 i nordöstra skärgården på föreslaget sätt.

Mariehamn, den 22 november 1971

Upprättad av

Erik Lundqvist

Viktor Amundson

Olof Salm

P. J. J. J.

Tornahl Salm

W. J. J. J.

Alf J. J. J.

H. J. J. J.

Till Ålands landsting.

Under de senaste decennierna har miljö- och naturvårdsfrågorna blivit allt mer brännande. Föroreningarna i såväl luften som i vattnet och på marken håller på att bli hart när oöverstigliga hinder för en sund tillvaro och utgör ett ständigt hot mot allt levande. Att råda bot på dessa allt mera överhängande problem kan vid första tanken förefalla att vara en rentav övermänsklig uppgift.

Vi får för den skull inte sjunka i modlöshet inför en ömtålig och synnerligen svår mission.

Värnandet av grundvattnet är måhända den allra viktigaste uppgiften, där massmedia och skolundervisningen borde intensifieras - för att varje medborgare - stor eller liten skulle bli medveten om vad saken gäller - vår fortsatta existens.

Någonstans måste början göras, och om var och en i sitt lilla samhälle försöker göra något till förbättring av dessa oro-väckande förhållanden kan kanske framtiden räddas.

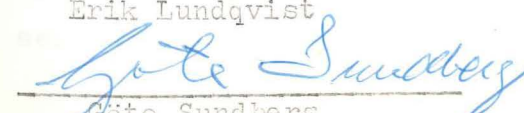
Det inre av Svibyvikens var under motionärernas barndom en mycket omtyckt utflykts- och badplats för såväl mariehamnare och och innevånare i närliggande jomala-byar - det var kanske främst vid Notudden, en byallmänning, där man helst höll till. Idag skulle säkert ingen människa vilja bada här - och frågan är om man vill äta den fåtaliga fisk som ännu fångas här?

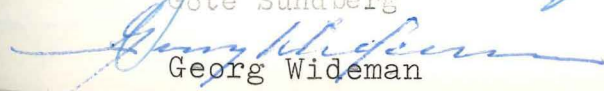
För att råda bot på den snedvridna ekologi som numera är rådande ~~de~~ anser motionärerna att Husö ~~en~~/eller Nätö biologiska anstalt och föreningen Amici Naturae Alandia i samverkan med landskapets miljövårdsnämnd redan under år 1972 kopplas in på detta begränsade dagsaktuella problem för att om möjligt återställa Svibyvikens i dess ursprungliga ofördärvade skick.

Med hänvisning till det ovan anförda får undertecknade härmed vördsamt föreslå

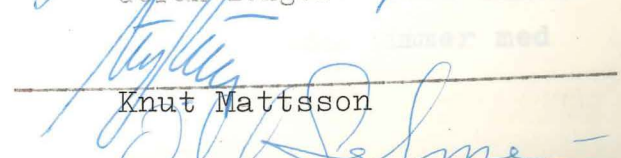
att Landstinget i ordinarie årsstaten för år 1972 under 9 Ht. II:6. under rubriken "Av naturskyddsåtgärder föranledda utgifter" måtte upptaga ett anslag om 5.000 mk för återställande av inre Svibyvikens ekologiska förhållanden i dess ursprungliga naturliga tillstånd.

Erik Lundqvist

Göte Sundberg

Georg Wideman

Göran Bengtz

Knut Mattsson

Olof Salmén

Till Ålands landsting.

I den principbudget, som i november 1968 presenterades för Ålands landsting i samband med ordinarie inkomst- och utgiftsstaten för därpå följande år, föreslog landskapsstyrelsen, att ett större vägbyggnadsarbete skulle påbörjas på Töftö i Vårdö år 1972.

Detta vägbyggnadsarbete, som senare fick benämningen Vårdö trafikprojekt, omnämndes också i principbudgeten för de två följande åren, och även då framgick det tydligt och klart, att anslag för projektets förverkligande skulle upptagas i ordinarie inkomst- och utgiftsstaten för år 1972.

Enligt landskapsstyrelsens beslut gjordes i början av år 1969 omfattande undersökningar, som gjorde det möjligt att planera en förbättrad trafik mellan Kurnäs i Vårdö och Prästö i Sund. Resultatet av dessa undersökningar var klart våren 1969, och landskapsstyrelsen hade därmed möjlighet att göra fullständiga kostnadsberäkningar.

I samband med behandlingen av Gustav Adolf Bomans m.fl. motioner angående Vårdö trafikprojekt framhölls från landskapsstyrelsens sida, att projektet finns i långtidsbudgeten som ett klarläggande löfte för 1972 och framåt, och Landstinget angav klara riktlinjer för projektets förverkligande, men trots detta finns intet anslag för trafikförbättring mellan Kurnäs och Prästö upptaget i landskapsstyrelsens förslag till ordinarie inkomst- och utgiftsstat för år 1972. I stället har tidpunkten, då projektet skall påbörjas, framskjutits i principbudgeten med icke mindre än tre år.

Dessutom framhålles i allmänna motiveringen till 10 Ht. V kap. att landskapsstyrelsen har för avsikt att undersöka alternativet med väg till Lumparland, vilket icke överensstämmer med de av Landstinget angivna riktlinjerna.

Trafiken mellan Vårdö och fasta Åland har under de senaste åren ökat markant och en snabb förbättring av trafikförhållandena utgör ett existensvillkor för kommunens befolkning. Planeringen av ett skärgårdsområde kan icke ske i önskad utsträckning så länge det råder osäkerhet beträffande trafikutvecklingen. Därför är det absolut nödvändigt att vidtaga åtgärder, som blir klara bevis för att Vårdö trafikprojekt löses i enlighet med de av Ålands landsting senaste höst givna riktlinjerna, vilka överensstämmer med

vårdöbornas bestämda önskemål. Dessa riktlinjer stödes också av skolplaneringsnämndens arbetsutskott, som kräver en förbättring av förbindelsen mellan Sund och Vårdö. Likaså föreslår utvecklingsdelegationen i sitt handlingsprogram för åren 1972-76, att Vårdötrafiken ägnas omedelbar uppmärksamhet.

De vägar, som är aktuella i samband med projektets förverkligande, kunde byggas etappvis, och därför borde dessa arbeten inledas snarast möjligt. På så sätt skulle årsanslagen inte behöva bli så stora, men vägarbetena ändå färdigställda till den tid, då anslag för brobygget mellan Girsholm och Töftö kan upptagas i landskapets ordinarie inkomst- och utgiftsstat.

Samtidigt kunde ett sådant förfarande skapa arbetstillfällen under en något längre period åt i skärgården bosatta personer.

Med hänvisning till det ovan anförda får vi därför vördsamt föreslå

att Landstinget i landskapets ordinarie inkomst- och utgiftsstat för år 1972 under 10 Ht. V:1 upptager ett anslag på mk 200.000 för påbörjande av landsvägsbygge i Töftö by av Vårdö kommun, för att därmed förverkliga en första etapp av Vårdö trafikprojekt.

Mariehamn, den 22 november 1971.

Björn Björklund
kommunf.

Sven Fälv

Lito Lundberg

Olof Hansson

Sören Bengt

Viktor Andersson

Torpa Saarela

Gunnar Jansson

Arnold Jönsson

Rolf Jönsson

Andersson
Olof Jönsson
Sören Jönsson

Till Ålands landsting

Antalet bilar och övriga motorfordon har ökat mycket snabbt på Åland de senaste åren. Detta ställer naturligtvis större krav på landskapets vägnät, vilket fortlöpande bör byggas ut och förbättras. Härvid bör i synnerhet kravet på fullgod trafiksäkerhet beaktas.

Det är dock inte enbart biltrafikanterna samhället bör tänka på. I de tätbebyggda områdena trafikerar vägarna även av en stor mängd cyklister och fotgängare som är hänvisade till samma vägbana som bilarna.

Då endast en gemensam vägbana står till buds för alla trafikanter är det självklart att trafiken blir riskfylld för fotgängare och cyklister på de hårdast trafikerade vägavsnitten och osmidig för bilisterna.

I dag torde de hårdast trafikerade vägavsnitten på Åland vara de delar av infartsvägarna till Mariehamn som ligger innanför stadens gränser. Speciellt utsatt är Godbyvägen mellan stadsgränsen och den så kallade rökerikorsningen i Strandnäs. Isynnerhet strax före klockan 0800 på vardagarna är detta vägavsnitt hårt trafikerat emedan en stor mängd anställda då kommer från landsbygden till sina arbetsplatser i staden, en hel del personer reser från staden ut till landsbygden, många stadsbor åker till industriområdet i Norrböle och skolbarnen skall till folkskolan i Strandnäs.

Sedan bostadsområdet i Backeberg börjat utbyggas och befolkas har det också blivit en livlig trafik på Lemlandsvägen mellan ovannämnda rökerikorsningen och stadsgränsen i öster. Barnen från de stora hyreshusen närmast Lemlandsvägen måste fram denna väg då de skall till Strandnäs folkskola eller Ålands Lyceum och övriga skolor i stadens

centrum.

Som bekant har det inträffat en uppseendeväckande mängd trafikolyckor i nämnda rökerikorsning.

Med hänvisning till ovanstående får vi vördsamt föreslå

att Landstinget i budgeten för år 1972 upptar nödiga analag för

- a) anläggande av gång- och cykelbana längs Lemlands- och Godbyvägarna från stadsgränsen till befintlig gång- och cykelbana vid rökerikorsningen respektive Johannebo verkstad; samt
- b) anskaffande och uppmontering av trafikljus i den så kallade rökerikorsningen i Strandnäs.

Mariehamn den 22 november 1971

Göte Sundberg
Åke Sundqvist
Åke Sundqvist
Åke Sundqvist

Till Ålands landsting

Det har under senare år anslagits betydande belopp för restaurering av Bomarsunds fästningsverk. Med tanke på att landskapet inte har så många sevärdheter att uppvisa för turister har detta säkert, förutom de arkeologiska aspekterna, säkert varit befogat. De vidtagna åtgärderna har uppskattats av såväl ålänningar som besökande turister.

Vid besök på Bomarsund gör många personer även ett besök till de olika begravningsplatserna på Prästö. Härvid har många efterlyst åtgärder för att snygga upp platserna samt resa upp, och där så erfordras, restaurera gravvårdar som fallit omkull och till en del är nedvuxna i gräset.

Eftersom de församlingar som i tiden använde begravningsplatserna inte längre finns kvar på Åland måste det ur etisk synpunkt anses vara ett intresse för landskapet att tillse att de hålls i ett värdigt skick.

Med hänvisning till ovanstående får vi vördsamt föreslå

att Landstinget i budgeten för år 1972 under 5 Ht, XII, Fornminnesvården upptar ett belopp om mark 5.000 för uppsnygnings- och restaureringsarbeten på begravningsplatserna på Prästö

Mariehamn den 22 november 1971

Göte Sundberg
Åke Sundqvist
Åke Sundqvist
Åke Sundqvist

Till Ålands landsting.

Under de senaste åren har det åländska näringslivet kraftigt expanderat, särskilt vad beträffar den industriella sektorn. Utbudet på arbetsplatser var under förra året, således 1970, avsevärt större i landskapet än tillgången på arbetskraft. Genom Ålands arbetsförmedlingsbyrå erbjöds nämnda år 6.298 lediga arbetsplatser, varav endast 4.094 kunde besättas genom byråns försorg. Genom etablering av företag främst till Mariehamns-regionen har utbudet på arbetsplatser där varit störst. Detta förhållande bidrar aktivt till en fortgående förflyttningsrörelse inom landskapet. Arbetssökande är i regel tvungna att flytta till den plats, där arbetsutbud finns. Följden har blivit, att befolkningen i Mariehamns-regionen kraftigt ökat med tyätföljande problem, i synnerhet bostadsbrist, medan glesbygdsbefolkningens numerär i motsvarande grad oroväckande minskat.

En allvarlig rubbning i samhällsbalansen håller sålunda på att ske. På den faståländska landsbygden har dock förflyttningsrörelsen visat tendens att stagnera, detta bl.a. på grund av vissa kommunalpolitiska åtgärder. Genom förbättrade vägförhållanden och snabba kommunikationer kan numera en i Mariehamn arbetsanställd person utan större svårighet ha sin bostad på landsbygden. Denna möjlighet föreligger ej beträffande skärgården. Eftersom fasta arbetsplatser där har kunnat erbjudas endast i mycket ringa utsträckning, har de unga oftast varit tvungna att helt och hållet bryta upp och flytta till annan ort. Följden av detta sorgliga faktum kan avläsas i den stadigt sjunkande numerären av bofast skärgårdsbefolkning, redan på sina håll tangerande trivselgränsen för de kvarvarande.

Det är sålunda alldeles uppenbart, att brådskande och effektiva åtgärder inom u-områdespolitikens ram i första hand borde vidtagas för skärgården.

Det må öppet erkännas, att satsningen på förenämnda region under de senaste tio åren varit avsevärd, i synnerhet beträffande kommunikationerna. Denna satsning har å ena sidan skapat förutsättningar för trivsel, å andra sidan utgör den grundförutsättningen för det slutligt avgörande steget för en levande skärgård, nämligen inrättandet av produktiva arbetsplatser även därstädes.

I diskussionerna om utvecklingsåtgärder för skärgården har man tidigare huvudsakligen utgått ifrån åtgärder i småföretagsform. Men beträffande den utkomstsökande unga generationen i åldern 16-25 år har detta varit orelistiskt. Vad som förorsakar dessa skärgårdsungdomars flyttning är vanligen ej bostadsbrist, ej heller vantrivsel utan allra främst bristen på sådana arbetsplatser, som ej fordrar personlig ekonomisk satsning.

Man måste utgå ifrån att åtgärderna så styres, att den befolkningsmässiga samhällsbalansen ej i alltför hög grad rubbas. För att ernå detta måste åtminstone en betydande del av skärgårdens yngre generation kunna stanna kvar på hemmaplan. En förutsättning för detta är dock, såsom ovan antytts, att arbetsplatser därstädes finnes att tillgå.

Den samhällspolitiska målsättningen kan ingalunda vara glesbygdsbefolkningens förflyttning. I stället måste en förflyttning av arbetsplatser till glesbygden ställas i blickpunkten. Härvid torde flere utvägar för åtgärder vara möjliga.

- 1) Vid beviljande av räntestöd för utvecklingskrediter borde särskilt avseende få tas vid ifrågavarande företags möjligheter att förlägga delar av sin verksamhet till glesbygder med sysselsättningsproblem. På särskilda villkor borde dylika företag kunna erhålla investeringskrediter enligt bestämmelserna för u-områdeszoner.
- 2) Transportstöd för delvara och färdig produkt för i föregående punkt nämnd verksamhet borde möjliggöras.
- 3) Konsultation av större industriföretag även utom landskapet borde fås till stöd för utrönande av möjligheter till dellenverantörsinrättningar, lokaliserade till landskapets glesbygder.
- 4) I viss grad lägre arbetsavlöning vid utflyttade arbetsplatser torde kunna vara lockande för industriföretag. De högre levnadskostnadernas i större tätorter och naturalhushållningens i glesbygd inverkan på nettobehållningen av arbetsförmåga bör utredas.

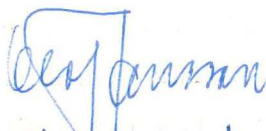
Produktionsåtgärder på basen av förefintliga råvarutillgångar regionmässigt har landskapets utvecklingsdelegation berörts i olika sammanhang och kan fördens skull förbigås här.

Förhållandena i skärgården avviker i sådan grad från landskapet som helhet, att särskild arbetsgrupp borde tillsättas att speciellt ta itu med denna regions särskilda utvecklingsfrågor.

Hänvisande till ovanstående får vi vördsamt föreslå

att Landstinget i ordinarie årsstaten för 1972, 6 Ht, V. 9. måtte höja anslaget för kostnader för utvecklingsarbetet med 5.000 mk att användas för utvecklingsarbetet så, att landskapsstyrelsen inom utvecklingsdelegationens ram tillsätter en särskild skärgårdssektion med uppgift att i brådskande ordning utreda möjligheterna för en direkt och effektiv sysselsättningspolitik i landskapets skärgårdsregion.

Mariehamn den 22 november 1971.

81/11/1971